

Секція: Стратегічні засади управління бізнес-організаціями

Рогоза С. М.,

науковий співробітник НТЦ

Полтавського університету економіки і торгівлі,

м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ПРИ СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ

Обґрунтування методологічних засад формування інноваційних механізмів розвитку підприємств, що необхідно для забезпечення ефективності їх діяльності не тільки у тактичному, а і у стратегічному періоді, може бути виконано за умови ідентифікації і наукового дослідження найсуттєвіших проблем функціонування суб'єктів господарювання. Особливість визначення цих проблем пов'язується зі складністю змін характеру взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем, на складність яких впливає невизначеність, динамічність параметрів його складових, кожна з яких, в свою чергу, характеризується своєю специфікою.

Тому, при створенні інноваційних механізмів розвитку підприємств стратегічне планування необхідно представити як складну підсистему у вигляді моделі, в якій формування підходів планування, як передбачення майбутнього, представляється складовою процесу управління, оскільки за класиком менеджменту А. Файолем – “управляти — це передбачати, а передбачати — це вже майже діяти”.

Враховуючи, що серед видів планування стратегічне планування можливо представити як процес розроблення стратегій та як процес розробки основних методів їх здійснення для досягнення поставленої мети, тому формулювання місії, цілей підприємства, розробку методології діагностики її середовища, генерування та аналіз стратегічних альтернатив можливо за умови наявності інноваційних механізмів розвитку підприємства, які забезпечують вибір найдосконаліших стратегій та визначення необхідних ресурсів при обов'язковій координації із зовнішнім середовищем. Якщо при цьому використовувати найбільш відомі моделі стратегічного управління Д. Томпсона, Ф. Девіда та Р. Лінча, то на запропонованих моделях можливо виділити декілька типових етапів, які забезпечують реалізацію функцій управління такі як мотивація, стратегічний аналіз, прийняття стратегічного рішення, стратегічне планування, стратегічна організація і стратегічний контроль. Використання в управлінні процесами формування інноваційних механізмів розвитку підприємств при стратегічному плануванні моделей, які будуються на необхідності дослідження і подальшого удосконалення теоретичних і практичних основ організації загального механізму функціонування підприємства в умовах складного динамічного зовнішнього середовища, пов'язано з необхідністю аналізу

підходів для забезпечення визначення ризиків розвитку. Тому для розробників механізмів є крім проблеми ідентифікації складових зовнішнього середовища та їх параметрів, існує проблема врахування їхнього впливу на підприємства, а, як наслідок, при стратегічному плануванні повинно бути передбачено у механізмах інноваційного розвитку можливість генерування реакцій підприємств на відповідні ризики в середовищі господарювання.

Генерація механізмами інноваційного розвитку підприємств реакцій на виклики середовища господарювання можлива при створенні підходів до побудови таких механізмів на системно-логічній основі у науковому пізнанні, в основі якої лежить розгляд об'єктів зовнішнього середовища, як систем різноманітного класу, що дозволяє досліджувати їх властивості, навіть такі, які важко спостерігаються, а також формувати принципи функціонування, розвитку та взаємного впливу. Формування таких підходів для дослідження різних систем досліджено науковцями в роботах [1; 2; 3; 4], в яких обов'язково виділялись такі основні підходи в системних дослідженнях об'єктів діяльності: параметричний опис системи; морфологічний опис системи; функціональний опис системи; дослідження поведінки системи.

Дослідження поведінки системи (підприємства) на системно-логічній основі передбачає аналіз переходів між внутрішніми підсистемами, що забезпечує аналіз процесних зв'язків, які забезпечують рух інформаційних потоків від частини до цілого у просторово-тимчасових масштабах суб'єкта управління (наприклад: працівник як конкретний екземпляр – відділ як конкретне явище, підприємство, об'єднання, галузь).

При цьому необхідно враховувати, що внутрішня система підприємства буде характеризуватися функціональними властивостями, або навіть багатофункціональністю, які визначають її діяльність. Тому вид діяльності охарактеризовується інтервалом, довжина якого визначається мірою досягнення поставленої мети, що є частинним випадком поняття функціональності [5, с.94-95].

Таким чином, з метою визначення інноваційних підходів у визначенні нестандартних підходів до управління розвитком суб'єктів економічної діяльності необхідно змодельовувати вплив складових зовнішньої системи, серед яких підприємства являються об'єктами її впливу, враховуючи ризики пов'язані із викликами, що формують кризи, але мають не тільки негативний і руйнівний характер, але й несуть у собі потенціал змін та є для підприємств основою для розвитку і можуть характеризуватися переломом у його діяльності. Наслідком таких впливів можуть бути структурні зміни, які можливо досягти за умови перегляду механізмів у системах управління. При розумінні таких процесів

та їх визначенні криза відкриває напрями та перспективи розвитку, які в нормальній ситуації є закритими для ідентифікації.

Інноваційність процесів забезпечення підприємствам виживання на ринку та збереження розвитку, а як наслідок, конкурентоспроможності будується на розумінні необхідності вносити зміни у механізми управління діяльністю. Актуальність в змінах механізмів управління за різними напрямками діяльності підприємств стала мати такий рівень, що вплив змін на життєвий цикл підприємства вже не розглядається як виняткове явище. У зв'язку з цим у наукових дослідженнях і практиці усе більше уваги приділяється аналізу методів і організаційних можливостей управління змінами («менеджменту змін»), що є особливо важливо для розробки механізмів формування процесів розвитку суб'єктів господарювання. Оскільки цей процес є динамічний, підприємства змушені враховувати таку специфіку управління, тому постійно знаходиться в центрі уваги науковців.

Для вирішення своїх економічно - необхідних завдань потенційно необхідного розвитку у економічній діяльності у таких обставинах підприємства повинні мати можливість протистояти змінам зовнішнього середовища, які виникають часто та мають характер невизначеності. Тому управління процесами формування інноваційних механізмів розвитку підприємств при стратегічному плануванні повинно передбачати відповідну реакцію на досягнення намічених цілей на підставі моніторингу та аналізу основних компонентів змін навколишнього середовища й робити висновки щодо своїх потреб у змінах. Типи змін може бути різні (наприклад, економічні (глобалізація ринку або його регіональна диференціація), технологічні (швидке поширення нових технологій), політико-правові (зміни в законодавстві й ін.), соціально-культурні (демографічні зрушення, зміни в системі цінностей і ін.) і фізико-екологічні (кліматичні умови, навантаження на екосистему).

Література:

1. Блауберг И.В., Юдин Г.Э. Становление и сущность системного подхода. / И.В.Блауберг, Г.Э. Юдин - М.: Мысль, 1973. - 270 с.
2. Von Bertalanffy. General System Theory. / Ludwig von Bertalanffy - "General System", 1956, vol.1. - p.2.
3. Эшби У.Р. Введение в кибернетику / Уильям Росс Эшби ; пер. с англ. Д.Г. Ллахути - М.: Иностранная литература, 1989. - 432с.
4. Бондаренко М.Ф. Основи системології: Навчальний посібник / Бондаренко М.Ф., Соловйова К.О., Моторин С.І. - Харків: ХТУРЕ, 1998. - 118 с. - ISBN 5-7763-92217
5. Мізюк Богдан Михайлович. Системне управління : монографія. / Б.М.Мізюк ; Львів. комерц. акад. - Львів : Львів. комерц. акад., 2004. - 363 с. - ISBN 966-8561-12-0